

تقی می‌کنند و مانند آن. ایشان به‌عنوان نمونه در بحث زمان و مکان در اجتهاد بیان کردند: در بحث صدقه سلسله روایاتی است که مرد اگر بخواهد از مال خودش صدقه بدهد، آزاد است؛ اما زن اگر بخواهد، از مال خودش که یا اِرت یا کسب اوست، صدقه بدهد، باید به اذن شوهر باشد و روایاتی هم، معارض این است؛ در جمع بین این دو طائفه، عده‌ای از فقهای ما، تصرف در هیأت کردند و گفتند: آن روایاتی که می‌گوید: صدقه زن، باید به اذن شوهر باشد، ظاهرش وجوب است؛ اما حمل بر استحباب می‌کنیم و جمعاً بین‌المعارضین؛ اما آنچه امام فرمود: زمان و مکان در اجتهاد دخیل است. این است که آیا نمی‌شود در جمع بین متعارضین، تصرف در ماده کرد، نه تصرف در هیأت؟ یعنی در وجوب و استحباب تصرف نکنیم، تصرف در ماده، که اگر زن و مرد به رشد عقلی رسیدند، آنجا لازم نیست، زن از مرد اجازه بگیرد؛ اما اگر رشد عقلی و اجتماعی نبود، اشکال ندارد؛ این مطلب را می‌گویند: تصرف در ماده؛ این را می‌گویند: احتمال؛ اینکه امام علیه السلام فرمود: زمان و مکان در اجتهاد دخیل است، شاید از این قبیل باشد. یا در بحث مجسمه‌سازی که الآن ابزار بازی بچه‌هاست و کسی به آن گداز حرام دینی نمی‌کند؛ آیا در این زمان، باز هم مجسمه‌سازی و تصویر ذی روح، حرام است؟ اینها مباحثی است که باید در حوزه بحث شود!

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در نمونه دیگری افزودند: گاهی درباره شخصیت حقیقی و حقوقی هم بحث‌هایی می‌شود و معروف بین فقها این است که اگر گروهی باهم هماهنگ و مرتبط شدند برای یک جنایت؛ مثلاً سه نفر، شمشیر در دستشان است برای کشتن و سه نفر دیگر کمک‌کار اینها هستند در جمع‌آوری اطلاعات و دیده‌بانی و امثال آن، حرف معروف فقهای ما این است که آن سه نفر را که اسلحه در دستشان است، محارب دانسته‌اند و حکمشان اعدام است و آن سه نفر که دیدبان هستند و امثال آن، محارب نیستند؛ اما ما که لواایح قضایی را در شورای عالی قضایی تهیه می‌کردیم و علاوه بر دیدن فقه سه عصر اقدمی، قدما و متاخرین، به فتوای امام علیه السلام هم مراجعه می‌کردیم تا نظر ایشان منظور بشود. در این مسئله به نظerman رسید که این شخصیت حقوقی، محارب است؛ چراکه اینها حالا کار را تقسیم می‌کنند و گاهی به این نفر، این سمت را می‌دهند؛ و گاهی به آن نفر این سمت را می‌دهند؛ از این رو شخصیت حقوقی است که حکمش محاربة است و باید اعدام بشود؛ به عرض امام که رسید که اینگونه است؛ ایشان موافقت کردند و از آن به بعد، روی شخصیت حقوقی حکم صادر می‌شد، نه شخصیت حقیقی. از این نوع کارها که زمین مانده که مشکل جامعه را حل می‌کند، چه در مسائل قضایی و چه حقوقی، فراوان داریم. اگر ظرفیت علمی بیشتر بشود، بسیاری از مشکلات، حل می‌شود.

ایشان بیان کردند: اگر کسی این راه را طی کرد، از سنخ علمای «علم‌الدراسة بودن» که یک ظرفیت خاص دارد، آن ظرفیت را، علم به او می‌دهد، نه خود او؛ گذشته از این مطلب، جزء «علم‌الوراثه» می‌شود؛ وقتی وارث پیغمبر و وارث امام شد؛ مستحضرید که ما یک انتقال مالی داریم؛ یک انتقال ارثی داریم؛ در ارث، مال جابه‌جا نمی‌شود؛ در ارث، خلافت وارث نسبت به مورث است؛ این مالک که رفت؛ وارث به‌جای مورث می‌نشیند. فرق جوهری کسب با ارث این است؛ در کسب، مال منتقل می‌شود؛ در ارث، وارث به‌جای مورث می‌نشیند؛ اگر گفتند: علما ورثه انبیاء هستند، این، شدنی است که جای انبیاء و ائمه علیهم السلام بنشینند. این شدنی است که ما را خلیفه خود قرار بدهند و نائب خود قرار بدهند. ظرفیت، گاهی برای علم است که در «علم‌الدراسة» سهمی دارد؛ گاهی برای عالم است که در «علم‌الوراثه» است.

این مرجع تقلید تصریح کردند: امام علیه السلام بیان لطیفی دارند که فرمودند: زمان و مکان در اجتهاد، دخیل است. باید حوزه بیانات لطیف اهل‌بیت علیهم السلام را متوجه شود که زمان و مکان در اجتهاد دخیل است؛ این توجه موجب می‌شود، ظرفیت حوزه خودش را نشان دهد و بالا برود. از همین راه‌ها، علم و نیازهای روز

آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی

روحانیتحافظ دین و مُلک و ملت

ظرفیت حوزه را خود علم تأمین می‌کند؛ ما باید بدانیم، ان‌شاءالله که کمبودی از این جهت نیست؛ در ظرفیت حوزه یک بخش در این است که خود علم، ظرفیت می‌آورد؛ بخش دیگر در این است که عالم ظرفیت می‌آورد؛ منتهی این، یک رنج دیگری می‌خواهد تا کنج دیگری ببرد. عالم اگر به دنبال علم و دراسته باشد آنچه که استاد می‌گوید، گوش بدهد و یاد بگیرد؛ آنچه در کتاب و کتیبه است، بنگرد و مطالعه کند و یاد بگیرد ظرفیتش همان ظرفیت علم است و به همان اندازه گسترش پیدا می‌کند.

محور اصلی بحث این محفل وزین و عمیق علمی، ظرفیت‌ها و مشکلات حوزه است؛ مستحضر هستید که ظرف‌های مادی با مظروف، تنگ و تنگ‌تر می‌شود؛ ولی ظرف معنوی با آمدن مظروف، بر ظرفیتش افزوده می‌شود. بیان نورانی علی علیه السلام این است که، هر ظرفی در دنیا با آمدن مظروف، ظرفیتش کم می‌شود؛ «کل وعاء یضیق بما جعل فیہ الا وعاء العلم؛ فانه یتسع به» فرمود: ظرف علم با تمام ظروف دنیا فرق دارد. دل، قلب و روح امری ملکوتی است؛ اگر طلبه‌ای در حوزه یا دانشجویی در دانشگاه، وقتی وارد کلاس درس شد، اگر ظرفیت ۱۰ مطلب علمی را داشت؛ وقتی ۲ مطلب علمی را فهمید، فردا ظرفیت ۱۲ مطلب علمی را پیدا می‌کند؛ این مظروف، ظرف را توسعه می‌دهد. این چنین نیست که ظرف را تنگ کند. شرح صدر، از همین نشئه پیدا می‌شود.

ایشان گفتند: ظرفیت حوزه را خود علم تأمین می‌کند؛ ما باید بدانیم، ان‌شاءالله که کمبودی از این جهت نیست؛ در ظرفیت حوزه یک بخش در این است که خود علم ظرفیت می‌آورد؛ بخش دیگر در این است که عالم ظرفیت می‌آورد؛ منتهی این، یک رنج دیگری می‌خواهد تا کنج دیگری ببرد. عالم اگر به دنبال علم و دراسته باشد، آنچه که استاد می‌گوید، گوش بدهد و یاد بگیرد؛ آنچه در کتاب و کتیبه است، بنگرد و مطالعه کند و یاد بگیرد، ظرفیتش همان ظرفیت علم است و به‌همان اندازه، گسترش پیدا می‌کند؛

اما اگر راه دیگر را طی کرد که راه مهمتری است و جزء علمایی شد که ورثه انبیاء شدند، جدا از علم‌الدراسة، علم‌الوراثه را هم یاد گرفت، گذشته از خواندن و نوشتن شب و روز، از دعای سحر و سحرخیزی غفلت نکرد و الآن که اوایل ذی‌القعدة است

حجت‌الاسلام علانیان آخرین تغییرات طرح هدفمندی خدمات طلاب محصل، اساتید، مبلغین طرح هجرت و امین را تشریح کرد. به گزارش خبرگزاری رسا، حجت‌الاسلام علانیان در گفت‌وگویی با اشاره به روند اجرای طرح هدفمندی خدمات، گفت: در چند سال گذشته، رویکرد هدفمندی خدمات به‌صورت جدی در مرکز خدمات حوزه‌های علمیه، مورد توجه قرار گرفته و بر اساس این رویکرد مقرر شده است: ارائه خدمات به طلاب، متناسب با تحقق مأموریت آنان باشد. وی افزود: قبل از اجرای طرح هدفمندی، خدمات به‌صورت مساوی اعطا

تمجید امام خامنه‌ای از برنامه‌ها و کتب دفتر فقه معاصر

به گزارش خبرگزاری حوزه، گزارش برنامه‌های تحولی دفتر فقه معاصر حوزه‌های علمیه به‌همراه ۴۵ جلد از آثار این دفتر، سه هفته قبل در دیدار مدیر حوزه‌های علمیه با رهبر معظم انقلاب، تقدیم معظم‌له شد.

ایشان بعد از چند روز ملاحظه، در حاشیه مرقوم کردند:

بسم الله الرحمن الرحيم

فعالیت‌ها در خور تمجید است، تشکر شود.

این مرقومه توسط حجت‌الاسلام والمسلمین محمدی گلبایگانی رئیس دفتر رهبر معظم انقلاب به‌صورت رسمی برای مدیر حوزه‌های علمیه ارسال گردید. تمامی آثار فقه معاصر (۴۰ جلد اجتهادی فارسی، ۲۰ جلد اجتهادی عربی، ۱ جلد اجتهادی انگلیسی، ۹ جلد تخصصی دانش) به‌زودی رونمایی رسمی می‌شود و در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

آیت‌الله رجبی

ورود غیرعزتمندانه به عرصه دیپلماسی دشمن را در موضع اقتدار و زورگویی قرار می‌دهد

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، با اشاره به زورگویی دشمنان در ماجرای برجام و عدم پایبندی آنان به مفاد برجام، خاطرنشان کرد: وقتی دشمنان احساس کنند که طرف مقابل آنان در مقام عجز و التماس و با حالت غیرعزتمندانه وارد عرصه دیپلماسی شده، هرآنچه که اقتدار و زورگویی به پیش می‌آیند.

آیت‌الله محمود رجبی رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام در گفت‌وگو با خبرگزاری رسا، با اشاره به سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره پایدها و نیاید‌های سیاست خارجی و دیپلماسی عزت‌مندانه و اقتدارگونه ایران اسلامی در روابط خارجی خود، اظهار کرد: باید ارتباطات و سیاست‌های خارجی نظام اسلامی ایران، همراه با عزت بوده و با اقتدار جمهوری اسلامی ایران سازگار باشد. همان چیزی که رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز بر آن تأکید دارند.

وی در ادامه افزود: رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیام اخیر خود، تأکید کردند که اگر روابط خارجی و دیپلماسی انقلاب اسلامی به‌صورت عزت‌مندانه نباشد، طبعاً ملت‌مسانه خواهد بود؛ متأسفانه در دولت گذشته، موضع‌گیری‌ها و عملکردهای برخی از مسئولان، به‌گونه‌ای بود که نشان از ضعف دولت اسلامی داشت.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه بیان کرد: نقاط ضعف در دولت گذشته به‌گونه‌ای بود که در هنگام مذاکرات، یکی از مسئولان درون دولت، جمله‌ای که حاکی از نقطه ضعف بود، به زبان جاری ساخت که سبب می‌شد تا مذاکره‌کنندگان، هنگام مذاکره با طرف مقابل، در موضع ضعف قرار گیرند که طبعاً این‌گونه برخورد‌ها، همه ارتباطات رابه صورت التماسی به پیش برده و ملت‌مسانه رقم می‌زد. عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ضمن یادآوری اینکه ما در دولت گذشته دیدیم که برخی مسئولان و رئیس جمهور کشور، همه چیز، حتی آب خوردن مردم و حقوق معلمان را به برجام وابسته می‌دانستند، خاطرنشان کرد: معنای این‌گونه جملات و بیان این نوع از کلمات این بود که ما باید در مذاکرات خود، التماس کرده و ملت‌مسانه از آنان بخواهیم که برجام را امضا کنند و با رفع شدن تحریم‌ها، مشکلات مردم و کشور اسلامی نیز، حل و‌رفته‌هاست؛ دین می‌خواهد که انسان، کریم باشد.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی اظهار کردند: ما که در جوار بارگاه کریمه اهل‌بیت علیهم السلام هستیم؛ چنان‌که ایران در جوار بارگاه ملکوتی کریم اهل‌بیت وجود مبارک امام رضا صلوات الله و سلامه علیه است. این کرامت را به‌برکت حوزه‌های علمیه و نظام اسلامی باید قدر بدانیم؛ جامعه اسلامی باید قدر بدانند؛ مردم مسلمان باید نسبت به این برکت حق‌شناسی کنند.

این مرجع تقلید در بخش دیگری از سخنان خود، با اشاره به سالروز فتح خرمشهر خاطرنشان کرد: امروز سالروز فتح خرمشهر است که خدا فتح کرده است؛ منتهی ذات اقدس اله، سخنی محرمانه با رسولش دارد؛ می‌فرماید: گرچه تو تیر انداختی؛ اما تیرانداز، ماییم؛ «و ما رمیت از رمیت؛ ولکن الله رمی» از این سخن، بی‌پرده‌تر و باریکتر و ظرفیت‌ر و دقیق‌تر و لطیف‌تر به شاگردان پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: گرچه مقاتله کردی و عده‌ای را کشتی؛ اما «فلم تقتلوه»؛ ولکن‌الله کتلتهم» بین این جمله با «رمیت از رمیت» صد‌ها فرسخ، فاصله علمی است؛ در آنجا هر دو نسبت را حفظ کرده و فرمود: «و ما رمیت از رمیت؛ ولکن‌الله

رمیت»؛ این مرجع تقلید در بخش دیگری از سخنان خود، با اشاره به سالروز فتح خرمشهر خاطرنشان کرد: امروز سالروز فتح خرمشهر است که خدا فتح کرده است؛ منتهی ذات اقدس اله، سخنی محرمانه با رسولش دارد؛ می‌فرماید: گرچه تو تیر انداختی؛ اما تیرانداز، ماییم؛ «و ما رمیت از رمیت؛ ولکن الله رمی» از این سخن، بی‌پرده‌تر و باریکتر و ظرفیت‌ر و دقیق‌تر و لطیف‌تر به شاگردان پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: گرچه مقاتله کردی و عده‌ای را کشتی؛ اما «فلم تقتلوه»؛ ولکن‌الله کتلتهم» بین این جمله با «رمیت از رمیت» صد‌ها فرسخ، فاصله علمی است؛ در آنجا هر دو نسبت را حفظ کرده و فرمود: «و ما رمیت از رمیت؛ ولکن‌الله

معاون معیشت و خانواده مرکز خدمات تشریح کرد

آخرین تغییرات طرح هدفمندی خدمات طلاب محصل، اساتید، مبلغان طرح هجرت و امین